

Władysław PTAK

POLIDAKTYLIA U DZIKA
POLYDACTYLY IN WILD BOAR

W styczniu 1959 r. na terenie województwa rzeszowskiego została odstrzelona przez p. Andrzeja Łepkowskiego locha (*Sus scrofa* Linnaeus, 1758), w wieku około 2 lat, wagi około 90 kg, u której stwierdzono polidaktylię prawej ręki. Odchylenia rozwojowe od prawidłowości nie są zjawiskiem rzadkim (Cywa, 1953; Drewnowski, 1953; Ptak, 1960) a w odniesieniu do polidaktylii obejmują również zmiany liczby i kształtu odpowiednich kości nadgarstka czy stępu, a także śródreżca względnie śródstopia (Kaufmann-Wolf, 1908; Tur, 1927). Dotyczy to najczęściej palców skrajnych, podczas gdy uwielokrotnienie dośrodkowych jest rzadsze i należy już w tej dziedzinie do zjawisk ciekawszych.

Badana ręka dzika ukazuje zwiększoną do sześciu ilość palców układających się wachlarzowato, przy czym palec II jest wyraźnie wydłużony. Zakończenia rogowe (racice) ochraniające kości kopytowe palca II, jak i dodatkowego przyśrodkowego, określanego tu jako „I”, są znacznie wydłużone, a ich róg po stronie grzbietowej jest szorstki, pomarszczony, bez glazury, robi wrażenie zmartwiałego, na co wskazuje jego kruchość. Okolice koronowe rogu, jak również same opuszki rozwinięte są niezwykle silnie, z widocznymi śladami stałego używania, za czym z kolei przemawia też silnie rozwinięty *metacarpus II* (Fot. 1).

Objęmując dłoń odcinek śródreżca, zauważa się jego zgrubienie. Dla możliwie najdokładniejszego stwierdzenia ułożenia kości dokonano zdjęcia roentgenologicznego, co wyjaśniło przyczynę zgrubienia, oraz ułatwiło prawidłowe preparowanie szkieletu.

Stwierdzono, że kości nadgarstka (*carpus*) tak pierwszego jak i drugiego rzędu nie wykazywały odchylen w porównaniu z normalnymi (Fot. 2). Ich powierzchnie stawowe były również prawidłowe. Kości śródreżca (*metacarpus*) natomiast różniły się znacznie od normalnych ilością i stopniem ich rozwoju. Oprócz normalnych 4-ch kości śródreżca (II, III, IV, V) występują dwie dodatkowe: 1. na miejscu *metacarpus I* znajduje się szczątkowa kość o kształcie ściętego stożka, przylegającego podstawą (dł. 2 cm) do powierzchni bocznej I. człona II. palca, 2. również szczątkowa kość umieszczona jest między *metacarpus II* a III. Ma ona kształt stożka, którego wierzchołek skierowany jest ku górze i sięga do połowy długości *metacarpus III*.

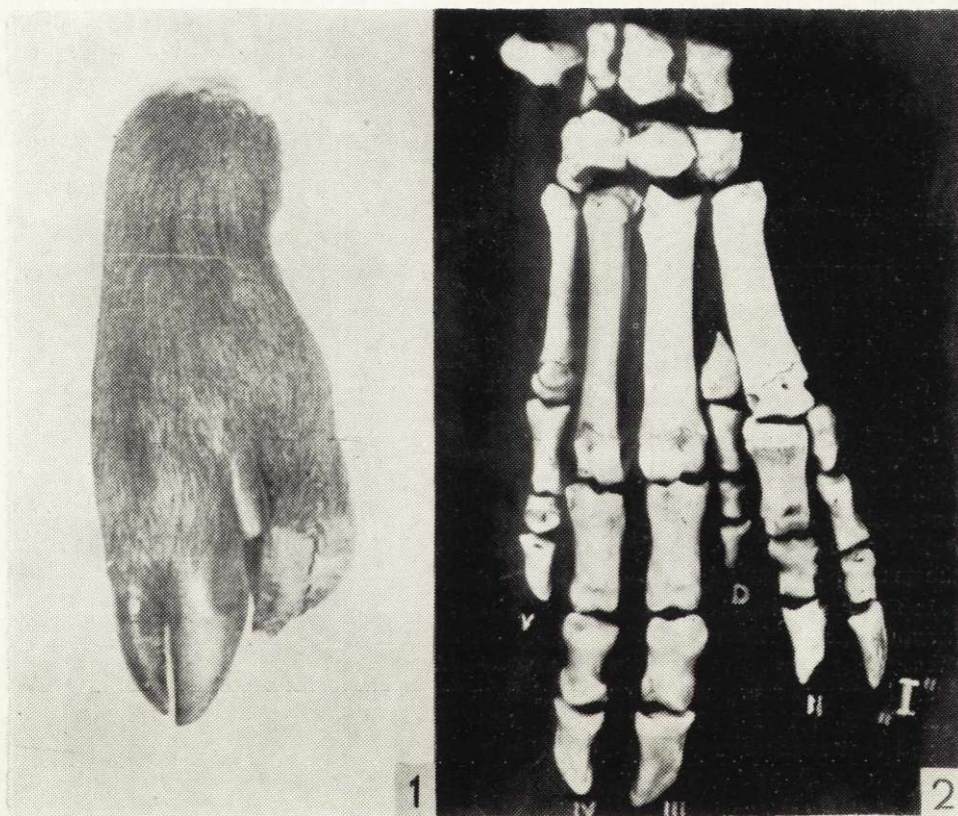
Pomiary grubości poszczególnych kości (II, III, IV, V) dokonane w połowie długości każdej z nich wykazały, że w śródreżcu osobników o normalnie rozwiniętych kończynach (pomiar kontrolny 3 szt.) *metacarpus II* i V są jednakowe (30 mm), zaś III i IV różnią się między sobą minimalnie (odpowiednio 50 i 45 mm). W przypadku przedmiotowym wymiary *metacarpus III*, IV i V pokrywają się z normalnymi, natomiast obwód *metacarpus II* zwiększony jest do 45 mm t.j. o 50% i równa się grubości *metacarpus IV* ręki tak badanej jak i normalnej.

Przyczyną zwiększenia objętości śródreżca jest kąt, jaki tworzy *metacarpus II* oddalający się swym dalszym końcem od *metacarpus III*. Kąt ten równa się 12° i powstał na skutek wciśnięcia się między dwie wspomniane kości, dodatkowej, szczątkowej kości śródreżca. Prawdopodobnie kąt ten u osobnika żywego był jeszcze większy. (Podaną cyfrę uzyskano z pomiaru po wysuszeniu miękkiej tkanki łącznej).

Palce są rozwinięte proporcjonalnie do odpowiednich kości. Mimo, że dodatkowe kości śródreżca zachowują charakter szczątkowy, dodatkowe palce są stosunko-

wo dobrze rozwinięte, a ich człony zachowują właściwe proporcje względem siebie. Palec dodatkowy (*D*) występujący między *II.* a *III.* sięga $\frac{2}{3}$ długości *phalanx proximalis* palca *III.* i nie był używany za podporę. Dodatkowy palec po stronie medialnej ("*I'*") rozpoczyna się w połowie długości *ph. proximalis* palca *II.* i sięga do jego końca. Dodatkowe elementy nie posiadają żadnych trzeszczek.

Ścięgna mięśniowe występujące w odcinku śródrezcza i palców nie wykazywały zmian w kierunkach swego przebiegu. Ścięgno *m. extensor digiti secundi proprius* było silniejsze i dawało odgałęzienie dla palca dodatkowego (*D*) z przyczepem na pierwszym jego członie. Podobnie ścięgno *m. abductor digiti secundi* dawało gałązkę

przyczepiającą się na członie pierwszym palca dodatkowego (*D*). Dodatkowa kość śródrezcza występująca między *II.* a *III.* uścięgniona była małym odgałęzieniem biegnącym od ścięgna *m. extensor communis*. Człony palca występującego w jej przedłużeniu uścięgnione nie były. Nie była również uścięgniona dioniowa strona obydwu palców dodatkowych.

Myśliwy nie miał możliwości dokładnej obserwacji poruszania się zwierzęcia przed odstrzałem, jednak brak pełnego uścięgnięcia dodatkowych elementów kostnych istniejących w części przyśrodkowej ręki, pozwala wnioskować o znacznym upośledzeniu dynamiki ruchu, który dla zwierząt dzikich, żyjących w swym naturalnym biotopie, ma zasadnicze znaczenie.

PIŚMIENNICTWO

Cywa, G., 1953: Nadliczbowe paliczki obu kciuków. *Polski Przegląd Chirurgiczny*, 25, 9: 745—748. Drewnowski, F., 1953: Obserwacje przypadków teratologicznych kliniki położniczej. *Med. wet.*, 6: 266—270. Kaufmann-Wolf, M.: 1908: Embryologische und anatomische Beiträge zur Hyperdaktylie (Houdanhuhn). *Morph. Jb.*, 1—2: 471—531, Leipzig. Ptak, Wł., 1960: Rozwidlona szyja i dwie głowy u cielęcia (*Dicephalus*). *Prz. zool.*, 4, 3: 191—193. Tur, J., 1927: Potwory i ich rozwój. Trzaska, Evert i Michalski, Warszawa.

SUMMARY

Polydactyly in the right manus of the Wild boar, *Sus scrofa* Linnaeus, 1758 is described. Two rudimentary metacarpal bones and two fingers, additionally developed on the medial side of the manus, are especially analysed (Photo 1, 2).

Katedra Anatomii Zwierząt WSR, Kraków, Św. Marka 37.

Stanisław BOROWSKI

APODEMUS FLAVICOLLIS (MELCHIOR, 1834) IN THE TOPS OF TALL TREES

APODEMUS FLAVICOLLIS (MELCHIOR, 1834) W KORONACH WYSOKICH DRZEW

During the fourteen years of functioning of the roofed climatic stations in the Białowieża National Park, the hairs of the hygrographs, (which instruments are set high up in treetops), were found from time to time to be damaged. It was at first assumed that this was done by birds, possibly *Muscardinidae*. The squirrel would not be capable of doing damage of this kind, since its head could not pass through the protective cover to reach the hygrographs.

In the autumn of 1961 the damage to hairs in the hygrographs and the completely inexplicable marks made during the night, became more frequent than in the preceding period. Baited live traps were set on the beams supporting the self-recording apparatus in the cages, at heights of 11.6 m., 17.67 m. and 23.37 m. On October 30th 1961 and November 14th 1961 the observer in charge of the station found that specimens of *Apodemus flavicollis* (Melchior, 1834) had been caught in the trap situated at the greatest height.

It must therefore be assumed that this species in the Białowieża Forest climbs right up to the tops of trees, i.e. to a height of 40—50 m.

Mammals Research Institute, Polish Academy of Sciences, Białowieża.